

1703

23^a = Thomaeus, Christianus: De foederis ex foeris Christi-
norum presentibus 5 Imp.

24^a = Thomaeus, Christianus: De origine successione testam-
entariae 4 Imp.

25^a = Thomaeus, Christianus: Prima institutio successione testam-
entariae apud Romanos. 1710 c. 1714 4 Imp.

26^a = Thomaeus, Christianus: De usu practico doctrinae
diffinitionum juris Romani de culpa praeser-
tione in contractibus. 1705 c. 1731.

27^{a, b, c} = Thomaeus, Christianus: De sensu legis decemvotalis
testamentariae. 3 Imp.

28^{a, b} = Thomaeus, Christianus: De Templariorum equitum
ordine sublato 2 Imp.

28^c = Thomaeus, Christianus: De Templariorum equitum
ordine sublato.

[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

Halle, Diss. 1705

(T-2)

Pri. 55. Num. 11.

8 80

1205 246

P. 287.

DISPUTATIO INAUGURALIS
DE
ORIGINE
SUCCESSIONIS
TESTAMENTARIÆ

Quam

IN ILLUSTRIS ACADEMIA FRIDERICIANA,
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. FRIDERICO WIL-
HELMO,

REGNI BORUSSICI, ELECTORATUS BRANDEN-
BURGICI ET PROVINCIARUM HEREDE, & reliqua,

PRAESIDE

DN. CHRISTIANO THOMASIO,

JCTO, S. REG. MAJ. BORUSS. CONSIL. PROFESS.
PUBL. ET FACULT. JURID. p. t. DECANO,

PRO LICENTIA

Summos in utroque Jure honores & privilegia Docto-
ralia ritè capeffendi,

Ad d. XV. Aprilis M DCC V. H. L. Q. C.

Solemmiter defender

CHRISTOPH HEINRICH BESSEL,

Mind.

Typis CHRISTOPH. ANDREAE ZEITLERY, Acad. Typogr.

DISPUTATIO IN ACADEMIA

ORIGINE
SUCCESSIONIS
TESTAMENTARIE

IN ACADEMIA
PUBBLICA
SACRÆ
THEOLOGICÆ
UNIVERSITATIS
ALMA MATER
BRUNSVIGIENSIS
DIE KRISTERICI WIL

ANNO
MDCCCLXXXIII
AUGUSTI

AVGVSTI
D. CHRISTIANO THOMASIO

PROFESSORI
PUBBLICO
THEOLOGICÆ
UNIVERSITATIS
ALMA MATER
BRUNSVIGIENSIS

AVGVSTI
D. CHRISTIANO THOMASIO

PROFESSORI
PUBBLICO
THEOLOGICÆ
UNIVERSITATIS
ALMA MATER
BRUNSVIGIENSIS

WILHELMUS GÖTTSCHEWITZ

B. C. D.

DE ORIGINE SUCCESSIONIS TESTAMENTARIÆ.

§. I.

Estatim in limine impingamus dicendum, quid per Testamentum hic intelligamus. Scilicet simplicissime testamentum denotat declarationem voluntatis nostræ circa successores in bona nostra post mortem nostram, quæ tamen ante mortem pro lubitu nostro fit mutabilis & revocabilis & ex qua aliis demum ab excessu nostro jus nascatur. *a)*

a) Pufend. de J. N. & Gent. IV. 10. 3.

§. II.

Hinc falluntur, qui testamentum dicunt esse nihil aliud, quam alienationem universi matrimonii in mortis eventum ante eam reuocabilem, retento interim jure possidendi ac fruendi. *b)*

b) Ita Grotius de J. B. II. 6. 14.

§. III.

Quomodo enim posset in testamento subesse alienatio, cum nihil transferatur vivo testatore in heredem;

A 2

*Testamenta
quid?*

dem, sed testator plenissimum jus in omnia sua bona sine ulla diminutione retineat; & cum in omni alienatione duorum & rem transferentis & translationem acceptantis voluntates conspirare debeant, quod tamen in testamentis, ubi & post mortem heredi librum est adire an repudiare velit, fieri non solet. c)

c) *Pufendo-ff. d. l. §. 2.*

§. IV.

Quamvis autem hic non excludamus dispositionem de universis bonis, quam in specie testamentum dicere solent Jcti Romani, quatenus Codicillis opponitur, non tamen eo jam restringimus vocem testamenti, sed & dispositionem de parte bonorum, aut certo bonorum genere, maxime, vero immobilium sub voce Testamenti comprehendimus.

§. V.

Intelligimus etiam dispositionem liberam, id est alios successores, quam quos lex vocat, constituentem, unde primario ad scopum nostrum nequaquam pertinent dispositiones parentum inter liberos bona dividendium, etsi inæqualiter, aut, ubi bona sunt indivisibilia, ut fere regia esse solent, digniori ex liberis regnum assignantium. Spectabit tamen huc exclusio eorum quos lex vocat seu exhereditatio, etiam a parentibus facta.

§. VI.

Neque etiam huc pertinent donationum mortis causa illæ species, cum quis rem in donarium transfert, aut eidem relinquit, atque sic donat, ut tamen donationem suspendat a conditione mortis ex instanti mortis periculo imminenti. Hæc enim reuera donatio inter vivos d) est, cum pendente conditione non possit

SUCCESSIONIS TESTAMENTARIAE. 5

possit reuocari, e) & per abusum saltem ad classem ultimarum voluntatem refertur.

d) Pufend. §. 9. Julianus l. 19. pr. de reb. credit. l. 2. l. 13. §. 1. de mortis c. donat. Paulus l. 35. per integr. eod. Papinianus l. 42. pr. eod. N. O. l. ult. Cod. eod. junct. Novella 87. Vel enim dicendum, Justinianum exæquasse saltem m. c. donationes legatis quoad effectus, non dixisse, eas esse ultimas voluntates arg. d. l. ult. vel; non intellexisse, quid ipse ageret, adeoque per imprudentiam suam coactum esse adicere. Novellam 87. & in ea pro pallianda sua imprudentia Curiales, quod mortis causa donationem, dispositionem ejus secuti, pro specie ultimæ voluntatis habuerint, sine iusta ratione fraudis accusare.

e) Non obstat. l. 16. ff. b. 1. quæ explicanda erit ex l. 13. §. 1. l. 35. §. 1. eod.

§. VII.

Unde rursus vel ex hoc capite ad præsentem quæstionem non pertinet distributio bonorum inter liberos, vel etiam alios ab ægrotante facta, quia hæc ne quidem mortis causa donatio est, sed potius vera & absoluta donatio inter vivos, f) & longe aliud est mortis causa & morientem donare.

f) l. 35. §. 2. de m. c. donat. l. 42. §. 1. in fine eod.

§. IIX.

De his ergo testamentis quæritur, an ex jure natura ortum ducant? Ubi certe uti nullum est dubium, Natura ortum ducant? neminem unquam asseruisse, quod lex naturæ præcipiat testamenti factionem, g) ita etiam nemo unquam opinatus est testamenti factionem a jure naturæ prohiberi. h) Saltem illud in quæstione est, utrum posito & introducto a genere humano rerum dominio, domini ex natura domini habeant potestatem res suas relinquendi aliis per modum hactenus definitæ ultimæ voluntatis? i)

Δ 3

g) Ne

- g) Ne quidem, si praevideat de successione inter suos rixas futuras. Dissent. Pufend. *W. 10. 4.* per *Jesai. 38. v. 1.* Sed ibi imperativus non habet vim praecepti, sed consilii; Neque de testamento agitur.
- h) Ut adeo parum convenienter in summaris ad Huberi Digress. *Part. 1. lib. 4. cap. 29.* positum fuerit Testamento de hereditate disponere non esse contra jus Naturae.
- i) Adde Pufend. *d. §. 4. & 5. ab initio.*

§. IX.

Negatur.

Non opus vero est hic multas pro quaestione negatione conquirere ratiunculas, saepe haud bonae causae indices, sed sufficit, quod dominium equidem naturae sua inferat, ut dominus quamdiu vivit etiam potestatem transferendi juris sui habeat, duraturi etiam post mortem suam, non tamen naturae domini se extendat eo, ut haec potestas transferendi post mortem domini initium capiat, cum res illae quarum dominium est introductum vivis hominibus inseruiant, ad mortuos autem res humanae nihil amplius attineant, adeoque inconueniens sit, ex naturae domini hominibus potestatem tribuere, dominium suum eo momento transferendi, ubi jam omne eorum dominium expiravit. *k)*

- k) Pufend. *§. 4. & 6.* Illustr. Dn. Ordinar. *de Cautel. testament. c. §. 9.* Ufus est hoc argumento jam Vasquius *apud. Buel. ad Grotium II. 6. 14. p. 233.*

§. X.

Atque secundum hanc rationem etiam explicandae sunt assertiones Jureconsultorum Romanorum, quando testamenta legibus & Juri civili adscribunt, etsi nusquam diserte dicant, testamenta non esse juris naturalis. *l)*

- l) *l. 120. 130. de V. S. l. 3. qui testament. facere possunt junctim l. 5. d. Just.*

SUCCESSIONE TESTAMENTARIÆ.

7

*Jus. & Jure. Dissent. Huber d. c. 29. §. ult. in fine Adde Fernan.
Vasq. de success. l. 1. §. 1. n. 9. seq.*

§. XI.

Hoc vero notato non difficile erit rationibus Vi-
rorum doctissimorum dissentientium respondere. Po-^{Responde-}
tissimum assertur: Testamentum, etsi formam certam ^{tur affir-}
accipere possit a jure civili, ipsam tamen ejus substan-^{manibus.}
tiam cognatam esse dominio & eo dato juris naturalis:
Possit enim dominum res suas alienare non pure modo,
sed & sub conditione; nec tantum irrevocabiliter, sed
& revocabiliter, atque etiam retenta interim possessione
& plenissimo fruendi jure: alienationem autem in mor-
tis eventum ante eam revocabilem, retento interim jure
possidendi ac fruendi, esse testamentum *m*) &c. Ad
ea, si alia deficerent, sufficeret, adnotasse, quod per
dicta superius *n*) parum conuenienter hic supponatur,
in testamentis esse alienationem initium vivo testatore
cipientem.

m) Grotius II. 6. 14.

n) supra §. 2. & 3.

§. XII.

Sed & istud tamen addi potest: Ubi qualiscunque
alienatio, etiam revocabilis, fit, tale tamen jus in alter-
rum, cui quid alienari dicitur, transferri debet, ut illa
non ex nudo arbitrio alienantis reuocari queat. Alias
enim neque alienans obligationem aliquam contraxisse,
neque alter jus aliquod acquisivisse potest intelligi, si
hoc duntaxat actum fuit: v. gr. habebis aliquando
rem meam, nisi interea mihi displicuerit; quo minus
autem quolibet tempore & nullam quoque ob causam
displicere queat, prohibendi jus non habebis. Talis a-
ctus sane alienatio dici nequit, cum sit nuda tantum
decla-

8   DISP. JURID. DE ORIGINE
declaratio voluntatis, quæ in præsens est, circa necessi-
tatem id ea perseverandi; quæ neque obligationem,
neque jus parere idonea est. o)

o) *Pufend. d. l. §. 2.*

§. XIII.

Quod autem addi solet: successionem legitimam esse testamentum præsumtum, h. e. leges de successione ab intestato disponentes respicere primario voluntatem defuncti conjecturis quæsitam, adeoque supponere quasi, testamenti factionem a juræ naturæ descendere p) partim supponit id, de quo quæstio erat, partim falsam causam pro vera assignat. Tantum enim abest, ut successiones legitimæ iis in locis ubi testamenta non fuere recepta, sequantur voluntatem testatoris, ut potius huic voluntati metas ponere eamque circumscribere voluerint. pp) Unde meliori jure eadem pro nostra, quam pro adversa sententia afferri possunt.

p) *Grotius II. 7. 10. 2. §. 3.*

pp) vide omnino locum Platonis §. 7. *lit. v.* descriptum.

§. XIV.

Urgent alii dictum Imperatoris: nihil tam naturale esse, quam ut voluntas domini, rem suam in alium transferri volentis rata sit. q) Quod uti aperte de alienatione a viventibus facta loquitur, ita ad quæstionem dubiam de alienatione testamentaria probandam non concinne affertur.

q) §. 4. *de A. R. D.* Huber. *d. l.*

§. XV.

Nec juvat quod additur: Quodsi id in quotidianis, ut ibi contractibus naturali ratione fiat, nulla ratio est cur non æque suprema morituri hominis voluntate dominia rerum transferantur. Alienandi jus ex potestate

SUCCESSIONIS TESTAMENTARIE. 9

state domini oritur, quæ in ultimo articulo non minor est quam dudum. r)

r) Huber. d. l.

§. XVI.

Hic enim aperte digressio fit a questione, cum iam supra s) monuerimus, non esse hic debere sermonem de potestate morituri aut morientis, etiam in ultimo mortis articulo, qui ad tempus vitæ refertur, sed quæri de jure & potestate mortui

s) § 7. 59.

§. XVII.

Quod autem subiungitur: Ex hac ratione Plutarchum in Solone, ubi narrasset, illum Atheniensibus dedisse liberam testamenti factionem, apposite addere; eum sic effecisse, ut res sua cuique propria & in plena potestate esset, nullo videlicet id alio probans argumento, quam quod eos testari permisisset: t) id si aliz responsiones deficerent, u) non eo sensu intelligendum est, acsi Plutarchus negare voluerit, plenum etiam dominium esse posse sine potestate testandi, sed quod utique in effectu plenius sit, ubi leges civiles testamenti factionem indulerunt.

t) Huber. d. l. Grotius II 6. 14. tt) quas vid. infra §. 36 lit. n.

§. XVIII.

Sed etsi Plutarchus id, quod volunt, dixisset, tamen ad nos non attinet, rationibus intentos non auctoritatibus. Unde non curamus Oratores u) ac JCtos Romanos, x) aut noviores Juris Romani interpretes alias nobiscum sentientes, y) imo in doctrina Juris naturalis ne quidem ipsos Imperatores Christianos, z) præprimis cum facile constet ex Historia, qui & qua ex ratione ipsorum nomine sint abusi. a)

B

u) Quis-

- u) Quintilianus *declinat.* 308. *In more civitatis, in legibus positum est, ut quoties fieri poterit, defunctorum testamento fletur. Idque non mediocri ratione. Neque enim aliud videtur solacium moris, quam voluntas ultra mortem: aliqui potest grave videri & ipsum patrimonium, si non integram legem habet: & cum omne jus nobis in id permittitur viventibus, auferatur morientibus. Etsi id probat Pufend. d. c. 10. § 5. in fine. Credo non ipsum probasse Quintilianum, oratorem videlicet hic agentem, non philosophum. Misceatur alterius iterum potestas morientis & mortui. Denique miserum mortis solatium, posse disponere in casum, ubi nullum fructum dispositionis mea sentio.*
- x) Huc pertinent ea, quæ egregius alias Jocus Franciscus Balduinus in *Protheoris ad Inst. tit. qui testamenta facere possunt* pro commendanda testamenti factione adducit, commendatus propterea ab Hubero *d. c. 29 §. ult.* Potissima sunt, quod Paulus *l. vel negare §. ff. quemadm. testam. aperiuntur* dicat: *publice expedire, suprema hominum judicia exitum habere*, idem alibi *L. ex facto 43. de V. & P. substit.* *Iniquum esse, homini sane mentis adimere testamenti factionem.* Quamvis etiam si accuratius paulo Pauli verba inspicias, nil quicquam faciant ad rem presentem, quoniam uterque locus non respicit concessionem testamenti factionis sed semel concessæ assistentiam a magistratu expediendam, vel restrictionem absque sufficienti causa omittebam.
- y) Ita Boetlerus ad Grotium *II. § 14. p. 237.* magis de eo est sollicitus, ut Vasquium, recte adstruentem, testamenta esse a Jure Civili inventa, contradictionis ex aliis quibusdam ejus locis captatis arguat, quam ut sententiam Grotii rationibus defendat aut illustret.
- * z) Sic Huberus *d. c. 29 §. 1. in fine* arbitratur, suam sententiam, quod jus condendi testamenti non modo ex æquitate, sed & ex necessitate naturali dependeat, egregie confirmari ex Constantini *L. 1. C. de SS. Eccl.* *Nihil est quod magis hemi-*

SUCCESSIONIS TESTAMENTARIAE. II

hominibus debeatur, quam ut supreme voluntatis, postquam aliud velle non possunt, liber sit stylus & licitum quod iterum non redit arbitrium. Vide omnino Jacobum Gothofred. ad l. 4. Cod. Theod. de Episc. & Clericis.

- a) Scilicet hac ipse lege Constantinus occasionem praebeuit Ecclesiis, tot opes corradendi, ut hinc Clerici Pontificiorum, qui de anima moribundi solliciti esse debebant, omne fere studium impendant, ut sacras morientium meditationes ad profana revocent, & si aliter non possint, ad disponendum de bonis pro anima illos inducant, quo citius purgatorio liberentur; cujus lucri si participes ita non fierent, vel de purgatorio sententiam non recepissent, vel dudum ei repudium misissent. Verba sunt Illustr. Dn. Ordin. d. 2. 1. de Causel. testam. §. 3.

§. XIX.

Quod vero nonnulli testamenti faciendi jus ex doctrina de mortalitate animi deducere amaverint, b) pi-um quidem est & subtile, sed quod tamen magis somniantibus, quam vigilantibus, quales nos sumus, commentari meretur. c)

- b) Autor Novae methodi Jurisprudentiae p. 56. Testamenta nullius essent momenti, nisi anima esset immortalis. Sed quia mortui revera adhaerent vivunt, ideo manent domini rerum, quos vero heredes reliquerunt, concipiendi sunt Procuratores in rem suam.
- c) Alia Philosophia Siracidis est XI. 20. Conf. Lucae. XII. 20. Pu-fend. §. 4. in fine.

§. XX.

Solet vero rationi nostrae sententiae opponi: Eam Negativam sic exponendam esse, ut congruat aliis in favorem ultimarum voluntatum adductis, & ex media ratione ac equitate naturali petitis sententiis, neque adeo extendendam esse. d) Sed defenditur, malleamus, ut qui haec dicunt, eam conciliassent, cum ipsam

ipsam rationem negare nequeant, sed saltem crudam vocent quoniam videlicet cum suis sententiis ex media scilicet! ratione petitis eam concoquere nequeant. Et quomodo nobis injusta rationis illius extensio opponi posset, cum ea nec latior nec angustior sit quaestioni praeposita.

d) *Be. ler. d. l. p. 233.*

§. XXI.

Jam autem minoris momenti sunt quae sequuntur: *Etiam alios contractus & pacta dari, ubi translatio domini ita fiat, ut effectus in casum mortis alterius conferatur, in quibus tamen repugnantiam cum jure naturae nemo incuset: & facultatem disponendi de re sua, quam juris esse naturalis concordant omnes, vel maxime postulare, ut quod absolute & statim alienare poteram, cum conditione etiam que am alienare, & in casum mortis ubi non indigeam amplius. Nam hoc est extendere non extendenda, & a contractibus atque actibus inter vivos argumentari ad ultimas voluntates toto caelo diversas. Ut taceam, mutari statum quaestionis, dum mentio sit repugnantiae cum jure naturae, de qua non est quaestio per dicta ab initio. dd)*

dd) §. 8.

§. XXII.

Subodorati hanc responsionem dissentientes regeferunt nonnulla, sed spongiam non refutationem merentia: Scilicet: *non tantum Philosophorum rationem ferre, a potestate naturali contrahendi de rebus suis & dominium earum transferendi, ad testamenti ex jure naturae originem deducendum procedere, sed jurisconsultis quoque, familiare esse ab ultimis voluntatibus ad conventiones & pacta & ex converso argumentari, ob communem efficientiae, quae cernitur, rationem. Neque enim Philosophum novimus, neque*

JCTum

¶ Cum extra partes positum & eruditum, qui eam argumentationem approbet.

§. XXIII.

Ab hætenus ventilatæ quæstionis decisione pendet affinis de jure seu moribus Gentium. Uti enim, qui testamentorum originem ex jure naturæ deducunt, simul asserunt, plerisque Gentibus jura testamentorum fuisse commendata, ac paucioribus saltem ob rationes reipublicæ particulares eadem displicuisse; ita qui nostram sententiam tuentur, rectius rem invertunt, & plurimis gentibus exceptis paucissimis ignorata fuisse testamenta adstruunt.

§. XXIV.

Patet autem utrobique ad exempla ex Historicis petita esse respiciendum, ubi tamen quædam prius in genere monenda sunt. Nam qui sententiam hætenus oppugnatam defendunt fere exempla adducunt a statu quæstionis aliena, videlicet ubi assignatio hereditatis paternæ vel etiam regnorum inter liberos facta, aut si extraneo quid relictum, ubi per mortis causâ donationem inter vivos id factum est. e)

c) Aliena esse hæc exempla patet ex §. 5. & 6. Talia autem sunt pleraque a Grotio adducta. I. 3. 12. s. 4. de Hercule Spartz bello captæ imperium Tyndareo dedente hæc lege, ut si quos ipse Hercules liberos relinqueret, his restitueretur: de Dario, regnum Artaxerxi, Cyro ciuitates quarum præfectus erat, testamento legante. Item II. 6. 14. in notis de Telemachi donatione mortis causâ ex Homero, relata etiam Triboniano §. 1. Inst. de Donationibus. & de simili donatione Herculis apud Euripidem in Alceste (vide Pufendorf. IV. 10. §. ult.) quas donationes quidem ad testamenta refert Grotius, nos rectius secundum §. 6. ad actus inter vivos. Huc pertinet etiam exemplum

emplum Cyri apud Xenophontem *l. 3. Cyroped.* filiis viva voce assignantis quid quemque ex fortuna patria maneret. Quanquam & a viris eruditis sit ostensum, Cyropediam hanc Xenophontis non veram historiam continere sed fabulam Heroicam.

§. XXV.

Deinde non pertinent ad quaestionem de origine testamentorum exempla earum gentium, quae amore vel obsequio ergo Romanos post introducta ab his testamenta eos heredes instituerunt. *f)*

f) Unde nihil ad rem faciunt exempla illa, quae Grotius affert *d. §. 12. sect. 5. & 6.* inter quae praecipuum est, quod cum Attalus rex Eumenis filiis populum Romanum testamento bonorum suorum heredem fecisset, populus Romanus sub bonorum nomine etiam regnum complexus sit. Nolo hic disquirere, an bona fide hic egerit populus Romanus & voluntatem Attali ex regulis bonae interpretationis explicaverit, cum hoc a scopo nostro jam sit alienum.

§. XXVI.

Nem de exemplis eorum qui alias ad nostram sententiam inclinant.

Similiter qui ad nostram alias sententiam inclinant, multa exempla afferre solent, unde appareat, voluntates ultimas impune negligi posse a viventibus, aut etiam neglectas fuisse, cuius rei argumento sit, quod antiquissimi suos ad ultima mandata observanda jurejurando adstringere consueverint, velut nullo humano vinculo satis valido. *g)* Præterquam enim quod hic pleraque exempla loquantur non de dispositione bonorum, sed de factis aliis, adeoque ab hoc loco sint aliena, poterat etiam alia ratio addi juramenti exacti, quod videlicet vana alias censeretur circa ejusmodi facta dispositio, quam tueri autor non posset, reliqui, qui poterant, nollent, cum nullum interesse haberent. *h)*

g) vide

- g) Vide talia apud Pufendorf, *d. l. 4. c. 10. §. 4.*
 h) quam rationem etiam ipse Puffendorfius *d. l.* admittit.

§. XXVII.

In specie vero quod singulas Gentes attinet, cum *Testamentis* antiquitates Gentium nonnisi ex scriptoribus sacris, Græcis & Romanis hauriendæ sint, distinctius jam de populo *non fuisse* Hebræo, Græco & Romano videndum est. Et in Hebræo populo initio de temporibus ante Mosen.

§. XXIX.

Equidem si putidissimas fabulas nobis imponere pateremur, credendum esset, Noachum per testamentum totam terrarum orbem inter tres filios distribuisse, idque inscriptis redactum filiis recitavisse atque obfignatum id secum retinuisse usque ad annum ab Adamo 2592. ubi moribundus id Semo dederit, utpote primogenito & pietate insigniori. *i)* Sed hoc æque verum est, ac alterum, quod alii patres sibi pervaserunt, filios Noæ jecisse sortes in urbe Rhinocolura de divisione orbis; aut Noam orbe terrarum diviso in tres filios, eos sacramento adegisse, ne quis in fratris sui sortem invaderet. *k)*

- i)* Ut ex Eusebio & Cedreno refert Seldenus de Success. in bona defunct. ad leges Ebræorum *c. 24. p. 82.* & sine nota quidem, quod mireris.
k) Ex Epiphanio has nugas refert Bochartus *Geograph. s. lib. 1. cap. 16.* recte monens, ineptum esse dicere, quod Noe inter filios orbem diviserit, cuius multo maxima pars nondum erat cognita; simulque acriter taxans Philastrum Brixientem, hæreticos declarantem, qui hac de re dubitare audeat. *Conf. Heidegger. Histor. Patriarch. Tom. 1. Exerc. 22. §. 9.* Facile autem patet, occasionem somniis istis dedisse traditionem Josephi, absque fundamento asserentis, a tribus filiis Noachi tres orbis partes Europam, Africam atque Asiam

Asiam fuisse occupatas. *vid. Heidegg. d. l. §. 14.* Huic errori vero ansam dedit alius error veterum Geographorum, scilicet non ut globum sed ut globi dimidiam partem mari innatantem sibi concipientium. *Vide Clarissimi Cellarii nostri Geographiam antiquam ab initio.* Quare frustra tentarunt novioribus temporibus aliqui traditionem Josephi hic emendare, quasi Semo præter Asiam etiam America cesserit & a nepotibus eius, nominatim a Jobab & Ophir filiis Jostanis possessa sit. *Heidegg. ibid §. 15.*

§. XXIX.

Solent his eruditiores ad Abrahamum provocare: quasi hic, si sine liberis decessisset res suas testamento relicturus fuisset Eliezeri, *l)* sed cum nulla id urgeat ratio, verius est, dictum Abrahami intelligere de adoptione procuratoris sui in filium, si filium non fuisset nactus, *m)* vel de futura assignatione & traditione per actum inter vivos.

l) Genes. XV. 3. Grotius II. 6 14. 2. Pufend. IV. 10. §. Seldenus d. cap. 24. p. 80.

m) Heidegg. Part. 2. Exerc. c. 2. §. 30.

§. XXX.

Quod vero idem Abrahamus legitur bona sua inter Isaacum & reliquos liberos ex uxoribus secundariis, vulgo concubinis, genitos inæqualiter distribuisset, *n)* id miror a plerisque inter species aut exempla testamentorum referri, cum sit revera translatio inter vivos tempore mortis facta, de qua tamen hic non disquiratur. *o)*

n) Genes. XXV. v. 5. 6. Fabulas Judæorum circa hunc locum, ac se Abrahamus Magus fuerit, & liberis reliquis impuros spiritus loco muneris donaverit, refert & refutat Heidegger d. Exercit. 3. §. 65.

o) Conf.

SUCCESSIONIS TESTAMENTARIE 17

- o) Conf. Pufendorf. *IV. 10. 5.* Eadem est responsio ad *Genes. XLVIII. 22.* allegatum Pufend. *ibid.* ubi Jacobus memorat terram, quam Josepho dedit.

§. XXXI.

Quando autem mentio fieri solet, potissimum a Theologis Testamentorum Isaaci, Jacobi, p) item XII. Patriarcharum q) tum vox testamenti in sensu laxiori usurpari solet, pro benedictionibus & vaticiniis, quæ ægrogantes Patriarchæ paulo ante mortem prolocuti sunt: quanquam de testamento XII. Patriarcharum constet insuper, id esse fabellam a Clero Pontificio r) ex pio, s) an astuto, t) consilio inventam.

p) Heideggeri *Exercitatio XIV. Partis II.* titulum habet de Testamento Isaaci seu benedictione Prophetica filiorum ejus: item *Exercit 27.* de testamento Jacobi seu benedictionibus prophetis duodecim Patriarcharum.

q) Testamentum XII. Patriarcharum seu filiorum Jacob tantum continet monita, historiales, gnomas, nullibi bonorum seu possessionum legata complectitur. Seldenus *d. cap. 24. p. 82.*

r) Invenerat hunc libellum Athenis quidam Archidiaconus Leucestrensis, & Episcopo Lincolnensi id indicaverat ac ex Græco in Latinum transtulerat, unde Pontificii scriptores hunc libellum nonnihil æstimare solent, tanquam cujus mentionem jam fecerit, Origenes, & in quo multa vaticinia de Christo & ejus passione contineantur, & qui adeo a Judæis ex invidia fuerit suppressus. Sed rectius judicant Protestantes: quod undique hic liber insultatam suam prodar, quodque a Græculis quibusdam Monachis confictus sit, adeoque non futura nunciet sed præterita, saltem prædicet. *Vide Selden. d. l. Heidegger. Part. 2. Exerc. XVIII. §. 37.*

s) Ita Heideggerus *d. l.* putat, Christianos veteres, qui piis fraudibus Christianismum subinde commendabant, hunc

librum supposuisse, ut Judæos, apud quos maxime semper auctoritatis fuerint XII. Patriarchæ, sias in partes pellicerent, haud secus ac Sbyllarum oracula Gentilium convertendorum gratia iidem interpolaverint.

t) Quæ sententia mihi videtur verosimilior. Offendit enim Seldenus, intendisse Autores, ut persuaderent Laicis ex ipso hoc Pseudotestamento, quod Sacerdotium præferendum sit regno, aut ut hodie loqui solennes, quod Papa sit super Reges, & Clerici super Laicos. Notabilia eam in rem sunt verba ex Testamento Judæ: *Et nunc filii, diligite Levi, ut permancatis, & non offeramini supra ipsam, ut non discernatis. Mibi dedit Dominus regnum, & illi Sacerdotium, & subiecit regnum sacerdotio. --- Mibi dedit, que in terra, illi, que in Cælis. Ut supereminet calum terra, ita supereminet Dei sacerdotium regno, quod est in terra.* Atque exinde simul patet falsitas istius suppositionis, cum apud Ebræos totum genus Sacerdotale non solum Regibus sed etiam Synedrio magno fuerit subiectam. Plura de hoc testamento pro confirmanda nostra sententia vide in Bibliotheca selecta solide inter paucos eruditi nec Clerizantis Clerici *Tom. IV. art. 9 p. 142. seq.*

§. XXXII.

Lege Mosaicum tantum abest, ut testamentifacitio fuerit permilla, ut potius claris verbis successio solum legitima fuerit præfixita. u) Quin & in ipsa etiam assignatione bonorum inter vivos portitas parentum fuit restricta, ut ne hic de universis bonis x) uni filiorum plus quam leges permitterent, potuerint donare. Adeoque valde mirandum, quomodo viri eruditi sibi persuadere potuerint, quod testamenta Hebræis fuerint usitata. y)

u) *Numer. XVII. vers. 8 seq. Conf. Selden. d. cap. 24. tit.*

x) *Deuteron. XXI. vers. 16. 17.* ubi universorum bonorum fit mentio, ut adeo minus dicant, qui statunt, apud Hebræ-

os testamenta parum frequentata fuisse, & successionem in bona immobilia apud Hebraeos fuisse legitimam. vid. Dn. Hert. *Elm. Frud. Civ. Part. 2. Sect. 2. § 53. n. 1.*

y) ut Grotius *ll. 6. §. ult. in notis in fine*, praecipuis cum ad allegatum locum ex Deuteronomio provocet. Nam quod insuper ex *Siracidis capite 33. versiculum 25.* adducit, parum ad rem facit cum ille versiculus ex lege Mosiaca sit explicandus. *Adde Ezech. cap. XLVI. v. 16. 17. 18.*

§. XXXIII.

Quod vero Rabini noviores certo respectu exheredationem liberorum seu fratrum, a) permittant, id ad contortas eorum legis Mosiicae a) explicationes pertinet, quibus totam legem Mosaicam corruperant; b) ut adeo non mirandum, quod has testamentarias dispositiones ultra Jubilaei tempora etiam extenderint c) cum tamen ulterius nec alienationes inter vivos valerent. d)

z) ut sc. non valeat exhereditatio simplex v. g. Filius meus exhaeres esto inter fratres suos; sed valeret tamen, si alius esset institutus, exhereditatio tacita v. g. Ruben filias meus haeres mihi esto ante omnes filios meos, aut, succedat mihi solus. Modo tamen fiat a moribundo. Nam voluntas moribundi ex ipsa duntaxat vocis vi eum e testamento sine scriptis rata habebatur; corpore vero sanus sine traditione rem rite non alienabat. Non tamen vero donationis licitum habebatur domino sive sano, sive aegrotto libere patrimonium quodcumque alienare, atque sic per consequentiam, etiam liberos exheredare. *Seldenus d. c. 24. v. 79. 80.*

a) Quod exinde patet, quod probare velint, hanc liberam heredum ex filiis pluribus institutionem ex allegato loco Deuteronomii, verbis: *advenitque dico, quo divisurus est hereditatem filiis suis*, cum tamen, ut modo ostensum, ex illo loco & verbis ibi sequentibus potius contrarium pro-

betur; quare & locum Siracidis modo adductum eo torquent. *Seldenus d. l.* Hinc nullum dubium, Grotium ab Hebraeis istis doctoribus fuisse deceptum. Monendum etiam hic est obiter, Seldenum in libro sapius citato de successione in bona defuncti ad leges Hebraeorum, pro more suo saltem recensere sententias Rabbinoꝝ, non vero disquirere, utrum recte talia statuant an minus. Ut adeo quilibet lector iudicium ipse afferre debeat, nec putare, Seldenum, dum non contradicit, omnia approbare. *Conf. superius §. 29.*

- b) quod docent frequentes disputationes Christi cum Pharisæis.
 c) *Seldenus ibidem p. 81.*
 d) *Leuitici XXV. 10.*

§. XXXIV.

De Hebræis satis. Græcos quod attinet, con-
Apud Græcos de aliis fiat, præcipue laudatos Græcos legislatores, Lycurgum populis quã & Solonem diverſi modo plane ordinasse Respublicas suas. Ille enim Lacedæmonios suos noluit testamenta condere, e) hic Atheniensibus testamenti facti- onem permittit. f) At de reliquis Græcia populis dis- sentus est: quidam solis Atheniensibus testamenti facti- onem in usu fuisse asserunt, g) alii contra nulla magis in re consensisse Græcos, quam in jure testamenti- factionis arbitrantur. h) Sed prior sententia vero simili- or, quia de testamentis aliorum populorum non legi- tur i) & posterior sententia probatione valde dubia nititur. k)

e) Non quod diserte testamenti factionem prohibuerit, sed quod omnem Lacedæmonis potestatem alienandi etiam inter vivos ademerit, dum septem Spartianarum millibus, qui tunc in urbe censi fuerant, ac duodecim rusticorum millibus agrum Lacedæmonum ex æquo divisisset. Quin etiam agros

SUCCESSIONE TESTAMENTARIÆ. 21

agros Spartiatarum qui urbani cives erant, ac ceteris dignitate præstare videbantur, in plures aut pauciores partes dividi vetuit, sed primogenito cujusque familiæ aut proximo cuique agri partem unam e septem millibus concedi iussit, ne ab uno plurium hereditates cernerentur. *Plutarchus in Lycurgo.* Ceteris autem Spartanis, si plures septem millibus in civitate procrearentur, nihil agri tributum erat. Nam regi Agefilao, quod primogenitus non esset, nihil agri Spartiaci obvenerat quousque Lotychides de jure primogenituræ depulsus est. *Plutarchus in Agefilao. Bodinus de Republ. l. 5. cap. 2. p. 833.*

f) *Plutarchus in Solone.*

g) *Bodinus d. l.*

h) Ita Franciscus Balduinus c. 29. ad LL. XII. Tabb. ab init. ad Isocratem ut testem prouocat, quod in Æginetico doceat, nulla in re magis consensisse Græcos, quam in jure testamentorum.

i) Adde quod Plato, dum testamentifactionem improbat. (vide infra §. 37. lit. o.) nullius alterius populi quam Atheniensium mentionem fecerit, apud quos testamenta valeant.

k) Etenim Isocrates id quod Franciscus Balduinus ex eo excerptis, discrete non dicit. Casus Æginetici est. Trafylochus Ægineta amicum suum optime de se meritum adoptarat, heredem in testamento instituerat, & in matrimonium sororem dederat. Eandem hereditatem Trafylochi soror notha ratione propinquitatis sibi vendicabat & testamentum rescindere conabatur. Est igitur oratio illa ab Isocrate conscripta pro herede testamentario. Et mentio ibi fit. p. m. 757. legis Æginetarum ad cuius præscriptum testamentum faciendum fuerit. Quæritur orator p. 767. adversarios non negare testamentum a Trafylocho esse factum, negare vero, esse bene & recte factum. Additur enim

p. 771. Thrasylochum illum, quos ipse voluerit heredes instituisse: Aequum vero esse, idem jus a reliquis concivibus ei relinqui &c. § p. 773. Debere Aeginetis legem defendere, per quam & liberos adoptare liceat & de re familiari proprio arbitratu statuere, cum facile intelligant, legem hanc orbis esse liberorum loco. Denique paulo post & circa finem orationis concludit: *legem Græcis omnibus probatam, huic testamento suffragari*: Haud dubie hæc ultima verba seduxere Balduinum, ut putaret, Isocratis hanc mentem esse, quasi lex testamentificationem permissens omnibus Græcis probata sit, cum tamen verba liberatis æque secundum contextum intelligi possint de potestate adoptandi, & illo intuitu pro suo arbitratu adoptatis hereditatem relinquendi. Accedit quod Isocrates diu post Solonem vixerit. Adeoque etsi post Solonem reliqui Græciæ populi ad imitationem Atheniensium testamentificationem etiam receperint, nisi Romanos hac in re multi postea imitari sunt, tamen ad nos ea res non pertineret, de origine testamentorum & adeo de temporibus ante Solonem sollicitos. Ut taceam, dubium adhuc esse an tota illa oratio Isocratis loquatur de testamento proprie dicto quod demum effectum post mortem habere incipit, & annon illa ipsa dispositio, de qua ibi agitur, potius secundum tradita superius, ad actus inter vivos sit referenda. Sane, ipse Isocrates cum casum refert p. 757. cum ita concludit. *Ingravescente morbo Thrasylochus, cum jam nullam vitæ spem haberet, testibus advocatis me adoptavit, & cum sororem tum facultates suas mihi dedit* (Edwms.)

§. XXXV.

Imo & a-
pud Atheni-
enses testa-
ita

Neque tamen Solon testamentificationem Atheniensis introducens eam voluit esse plane liberrimam, sed demum eam indulsit, si liberi deficerent, & si testator

flator sanamentis fraudulentis persuasionibus ad testamenti factio-
 stamentum condendum non inductus fuerit. 1) In- non plane-
 terim ex dictis apparet, præter hos casus testamenti-
 factionem Atheniensium satis liberam & indefinitam
 fuisse. m)

1) Plutarchus in Solone rem in hunc sensum effert. Pro-
 batur etiam ejus lex de testamentis. Etenim antea ea non
 erunt licita, sed penes defuncti genus pecunias & domum re-
 manere oportebat. Hic vero liberum fecit, liberis non exi-
 stentibus, cuiusque visum esset, sua donare, amicis tanque pro-
 pinquitate & gratiam præstare necessitati, effecitque ut pecu-
 nia, quærum esset, in eorum etiam potestate foret. (vel ut alii
 i; pecunias integram possessionem Dominis tribuit.) Nec tem-
 mere tamen, aut simpliciter dari, indulsit, sed si non per mor-
 bum, pharacumve, neque vinculis aut necessitate constri-
 ctus, vel uxoris blanditiis inductus esset. Recte admodum &
 convenienter judicans, nihil interesse discriminis, persuadea-
 turne alicui fecus, quam expediat, an vero is cogatur: eo-
 demque numero habent fraudem, cum necessitate & volupta-
 tem cum molestia, quod in prævertenda hominis ratione tan-
 tumdem utraque valerent.

m) Nec obstat, quod Plutarchus etiam morbi mentionem
 faciat testamenti factionem impediens, adeoque innuere
 videatur, Solonem voluisse, ut testamenta deberent fieri
 ab hominibus non decumbentibus, sed quibus mens esse-
 set sana in corpore sano. Etenim contextus ostendit,
 quod Plutarchus intelligat, saltem Solonem voluisse, ne
 illorum testamenta valerent, quibus morbus aut medi-
 camentum vel venenum, quod statim morbo jungitur,
 rationis usum turbaverit. Et aperte Plato in loco
 mox adducendo Solonis legem de Testamentis a mo-
 ribundis conditis intelligit. Quamvis Platonis expli-
 catio, non magna sit autoritatis in exponenda mente So-
 lonis ob rationes mox dicendas. Magis ad sententiam
 nostram

nostram facit alius locus Plutarchi ex quaestionibus ejus Romanis adductus a Meursio *in solone cap. 17. Solon legem tulit, ut donationes mortuorum ratae essent, nisi quis aut necessitate coactus aut ab uxore persuasus fuisset.* Vides hic nullam limitationem a statu morbi peti. Confer pluribus ex variis locis Demosthenis & Isae Meursium *in Themide Attica lib. 2. c. 13.*

§. XXXVI.

Illud tamen non sine ratione dubitari posset; an Solonis haec lex, ut communiter exponi solet, loquatur de vero testamento, prout id supra definitivimus, an saltem de testamento improprie dicto, scilicet donatione a moribundis quidem facta, sed quae tamen vim haberet donationis inter vivos. n) Nam si hoc posterius foret, testamentum esset purum putum inventum Romanorum, adeoque multo magis decepti forent, qui sibi & aliis persuadere voluerunt, testamenta fuisse a plurimis gentibus usitata. Sed nolumus tamen in istas angustias redigere dissentientes, indulguri, ut per nos Solon testamenti factionem veram introduxerit.

n) Sane autores qui de hac lege Solonis loquuntur, quorum loca collegit Meursius in Themide Attica, adhibent ejusmodi voces, quae etiam post inventam testamentifactionem utramque significationem admittunt, v. gr. διαθήκη, δῶναι, διαδέσθαι, δόσις. Neque adeo termini attendendi sunt, qui ab interpretibus, quibus testamentifactio Romana in mente fuit, sunt adhibiti. Ita interpretes Demosthenis in oratione ad Leptinem. *Solon legem tulit, licere, si liberi non sint legitimi quemvis heredem instituere.* Sed in textu est δῶναι τὰ ἐαυτῶν. Imo, nisi me omnia fallunt, graviter pro ista sententia videtur pugnare locus Plutarchi in quaestionibus Romanis, a Meursio in Themide de Ar-

de Attica plenius adductis quam in Solone. *Quemadmodum Solon, qui legem tulit, ut donationes mortuorum (τελευτώντων: mallem igitur vetere morientium aut moribundorum. Nam contextus ostendit, donatores de quibus agitur hic, non considerari ut mortuos, sed qui a gravi morbo iterum convaluerint) intacta essent, nisi quis aut necessitate coactus, aut ab uxore persuasus exceperisset, necessitatem vim intulisset, aut voluptatem in errorem induxisset.* Vides hic ipsum testatorem, qui necessitate coactus aut ab uxore persuasus erat conventum fuisse, ut dispositionem effectui daret. Quædā igitur de vera testamentifactione disposuisset Solon, quid opus fuisset, ut testator conventus exceptionem doli vel metus opposuisset, cum sane ipsa natura testamenti ante mortem nullum effectum habeatis, fuisset liber. Accedit, quod hoc pacto si exponamus Plutarchum, commodum sensum accipiat ejus hac de lege Solonis additum iudicium: *τελήματα τῶν ἐχόντων ἐπίσησεν*, quod ita effecerit, ut pecunie das Vermögen possessorum propria essent, cum alias si de vera testamentifactione eum intelligas vel inconveniens sit hoc ejus iudicium ob dicta §. 9. 10. 17. vel certe sensu non ita commodo exponi queat. *vid. §. 16.* Scilicet, (ne opponas: istam nostram explicationem ideo esse parum aptam, quod ita Solon nihil novi disposuisset, cum & antea haud dubie illi, qui nullos liberos habuerint, de rebus suis inter vivos potuerint, disponere) supponendum est, vel Atheniensibus antea de bonis suis non magis licuisse disponere ac Lacedæmonis, *vide §. 34. lit. e.* vel etiam, id non licuisse saltem moribundis, quamvis prior explicatio magis conveniens menti Platonis, ut qui statim subjungit, quod antea defuncti opus domunq; penes genere proximos manere oportuerit, ut de Judæis diximus §. 32.

*Censura
censura
Platonis de
hac Solonis
lege.*

Esti vero hæc Solonis lex Platoni valde displicuerit, *o*) hujus tamen viri censura, uti alias in doctrina civili parum attendenda est, *p*) cum ejus præcepta politica cerebrum suavis infomniis replent, ita hoc loco eo minus assensum meretur, quo apertius est, eum vel oblitum esse, quid Solon ea de re disposuerit, vel studio Solonis mentem ad alienam traxisse sententiam. *q*)

o) Est is locus lib. XI. de Legibus f. m. 969. Horum omnium initium est, eorum quidem, qui mortui sunt, ut libuit, testandi cupiditas, eorum vero, qui nihil testati sunt fortuna. Nam multa singali, diversaque, & inter se, ac legibus & viventium moribus, majoribusque suis contraria prope testabuntur, si quis statuet, quodcumque testamentum in fine vite conditum fuerit, id omnino fore inviolatum. Stulti enim & abjecta morositate ferre omnes presumunt, quando morituras se jam arbitrantur. CLIN. Quomodo id aut, hospes? ATHEN. Difficilis quaedam res est, o Clinia, homo jam moriturus, hisque verbis frequentissime utitur, qua legumlatores terrent atque fatigant. CLIN. Quomodo istud? ATH. Nempe, cum velit suorum omnium esse dominus, hæc solet, & quidem cum ira dicere, CL. Quenam? ATH. Grave est, inquit, nimium o Di, si mea tibi non licet, cuiusque volo relinquere, & aliis plura, aliis pauciora, prout erga me boni malive liquido inventi sunt, tum in morbo, tum in senio, tum in aliis fortunis meis sufficienter comprobati. CL. Annon recte tibi, Hospes, loqui videntur? ATH. Præsi legumlatores, o Clinia, molles fuisse tibi videntur, & ad id, quod in humanis negotiis minimum, ac vile est, in ferendis legibus respexisse. CL. Quonam pacto? ATH. illis morituri hominis verbis, o optime Vir, commoti legem illam scripserunt: per quam licet, cuique, utcumque velit simpliciter sua disponere. Ego autem & tu in civitate tua

te tua morituris commodius respondebimus. CLIN. *Quomodo?* ATH. O amici, dicemus, ac brevi proculdubio morituri, difficile vobis est, res vestras, atque etiam vos ipsos secundum Delpbicam inscriptionem cognoscere. Ego qui leges condo, nec vos vestros esse arbitror, nec rem familiarem hanc omnem esse vestram, sed totius vestri generis præteriti atque futuri, multoque magis universe civitatis, & genus omne & divitias esse. Hæc cum ita sint, si quis assentiunculis in morbo & senio vos aggressus præter honestatem testamentum condere persuaserit, nunquam id fieri, sponte concedam, sed quod civitati universe, generique conferat, considerans, ita leges conferibam, ut singulorum commoda minoris, quam cunctorum, ut par est, æstimem. Vos igitur mitis ac benevoli nobis ite modo, quo natura humana vos necessitas vocat. Nobis autem reliqua vestra curæ erunt, qui non aliis magis, quam aliis rebus studemus, sed omnium æque pro viribus curam gerimus.

- q) Athen. dipnos. l. II. c. ult. Ineptum Platonem inde fuisse patet, quod, cum illustres apud Athenenses tres Legislatores fuerint, Draco, Solon, & ipse Plato, illarum leges cives observaverint, Platonis vero nihil fecerint, ac irriserint &c. Videur sane Plato non hominibus, qui ubivis sunt, leges præscribere, sed iis, quos imaginatione finxit, ut, qui legibus iis pareant, perquirendi sint. &c. Josephus lib. 2. contra Apionem f. m. 869. Platoni dicit a præstantibus in civili prudentia viris perpetuo illudi, eumque cavillis Comicis traduci. Polybius lib. 6. historiarum Platonis Rempublicam cum Spartanorum, Romanorum & Carthaginensium rebus publicis conferens, illam statuae eleganti arte confectæ, hæc cum vivis & spirantibus hominibus comparat. Dissentientium rationibus satisfieri potest in congressu. vid. Dr. Heruii *Elementa prudentia civilis* Pædiæ, S. II. Gregorius Nazianzenus in *Oratione ad Heronem* f. m. 183. non sine causa, irriter Platonis rempublicam, quod solo sermone (an potius meditatione) composita & ita ens rationis sit. Et alibi do-

bi dolet, quod Platonicae facundiae incantamenta in Ecclesiam irruerint non secus ac flagella quaedam Aegyptiaca, *in oratione de modestia in disceptationibus f. m. 178. seqq.* Quamvis enim Plotinus Philosophus Plonicus voluerit leges reipublicae Platonicae in praxin deducere, eumque in finem suaserit imperatori Galieno, ut in Campania urbem aliquam restaurari curaret, ipsique cum territorio vicino donaret; Consiliarii tamen Principis stultitiam hominis sensibilibiter cognoscentes, id consilium impediverunt, laudandi propterea, quod non permiserint, ut Imperatoris autoritas plebi prostitueretur, & risui omnium exponeretur, quamvis amici Plotini malitiae Aulicorum & invidiae id impedimentum adseribant. *Vide acutissimi Bœlii dictionar. Critic. in Plotino.*

- q) Patet id evidenter ex collatione loci Platonici cum iis quae ex Plutarcho de lege Solonis adduximus § 35. 36. Objicit enim huic Legi Plato, quasi permiserit Solon testamenta cedere ad blanditias aliorum & assentatiunculas; & dum in verbis, mox sequentibus ea quae excerptimus, jubet in Republica sua denovo liberos in testamento institui, in praecedentibus vero legem Solonis sententiae de liberrima testamenti factione immiseret, verosimile est, eum etiam putasse, acsi Solon in lege sua nec liberos exemisset.

§. XXXIIX.

De prudentia legum Solonis v2. via iudicia.

Sed nec tamen ex altera parte lex ista statim iudicanda, acsi prudenter lata fuerit, quod Solon ejus sit autor. Etsi enim a multis legislatio Solonis valde commenda fuerit, r) non desunt tamen rationes majoris ponderis, quae, leges Solonis tantum commendationem haud fuisse meritas, majori jure persuadebunt iis, qui extra partes sunt positi. s)

r) Meur.

- 1) Meursius in Solone c. 23.
 2) Anacharsis prædixerat Soloni, quod ejus propositum, quo cives suos ab injustitia & cupiditatibus per leges scriptas revocare volebat, tanquam regulis prudentiæ adversum, bono eventum sit cariturum, *Plutar. in Solone*. Et facile prævidere potuisset Solon, leges has utpote divitibus nimis faventes, non diu duraturas. Sensit etiam mox imprudentiam suam, cum impar esset interpretationi legum propriarum rite peragenda, & ideo fuga sibi consulere, ut eos, qui explicationem legum aut emendationem ob earum iniquitatem peterent, evitaret. Neque prudentius erat consilium, quo prospicere Legibus suis volebat Solon, senatam adigens ad juramentum, quod per 10. annos leges istas observare vellent. Imo ipse finem earum, & quod parum aptæ fuerint ad tyrannidem reprimendam, vidit. Etenim potius occasionem dederunt, ut populus maluerit tyrannidem unius ferre, quam diutius æquo animo sustinere tyrannidem divitum. *Vide loca autorum huc pertinentia apud Meursium in Solone c. 24. 25. 27.*

§. XXXIX.

Ergo sepositis autoritatibus consulamus, absque præjudicio, rationem rectam utrum utilius 1) sit Reipublicæ, si testamenti factio concedatur civibus, utrum hæredibus ab intestato solum bona relipquantur. Cum vero testamentariam dispositionem (etsi abusive) etiam pro donatione inter vivos in eventum tamen mortis, subinde usurpari notaverimus, non solum hic dispiciendum erit, an successio ab intestato præferenda testamentariæ, sed & an consultum sit, permittere civibus non quidem testamenta, sed saltem donationes in eventum mortis ? 2)

D 3

1) Non

t) Non confundenda hæc disputatio cum superiore: utrum testamenti factio sit juris naturæ? Ibi enim quærebatur: an omnes homines etiam ante civitates constitutas haberent ex natura domini jus testamenti faciendi; hic vero supponitur tale jus a natura non oriri, sed demum a principe esse introducendum ex peculiari utilitate reipublicæ. Magnum tamen momentum affert ad præsentem quæstionem decisio istius prioris. Nam qui communiter statuunt testamenti factionem esse juris naturalis, illi etiam, si principiis inhærere volunt, defendere necesse habent, quod principes permittere debeant testamentifactionem in rebus publicis, nisi monstrari possit peculiaris noxia intuitu hujus vel illius Reipublicæ ex permissione oriunda, quæ non facile per alias leges præcaveri possit. Contra, qui testamentifactionem a jure naturali vel gentium non deducunt, sed ejus ortum a jure civili derivant, ii quidem non mox negant, testamentifactionem posse in republica introduci, si peculiaris reipublicæ utilitas id suadeat, interim talem utilitatem non facile præsumunt, nisi ostendatur. Priores testamentifactionem regulariter commendant: Posteriores eam tanquam inutilem dissuadent. Priores putant, sibi non incumbere, ut probent utilitatem recipiendæ testamentifactionis, quia satis ea præsumenda sit ideo, quod ex jure naturæ eadem deducatur, cum illa quæ juris naturæ sunt, sint communiter utilia. Posteriores contra persuasi sunt, sibi non incumbere probationem, quod testamenti factio non sit recipienda, sed satisfecisse se officio suo, si ostendant argumenta dissentientium suadentia non magni esse ponderis. Hæc ideo monenda fuerunt, ne mireris, si videas, nos magis occupatos esse, ut respondeamus dissentientibus, quam ut probemus assertionem nostram.

u) Sunt & hæc quæstiones diversæ, etsi affines, & quarum una aliquo modo præjudicium facit in definitione alterius. Si enim testamentifactio in republica recepta est, etiam regulariter

SUCCESSIONIS TESTAMENTARIÆ. 31

lariter permiffa erit donatio in eventum mortis: id est, fi licebit difponere de rebus fuis cum effectu poff mortem, multo magis difponere licebit inter vivos, in eventum tamen mortis. Sed non vice verfa, fi mortis caufa donationis, inter vivos tamen illud genus permiffum est, etiam utile est permittere difpofitiones per modum testamenti, effectum demum poff mortem habituri.

§. XL.

Imo cum nonnunquam in Rebuspublicis alienationis inter vivos etiam tempore fuitatis, & non in cafum mortis factæ, prohiberi aut valde limitari fo- leant, quaefio erit: Utrum regulariter magis conve- niat prudentiæ civili, fi non liceat omnino bona ac- quifita alienare, fed neceffe fit ea legitimis fucceffori- bus relinquere? utrum melius fit, eorum alienatio- nem permittere fed inter vivos tamen, etfi in even- tum mortis? aut denique utrum utilius fit reipublicæ, fi & libera alienatio inter vivos, & libera testamenti- factio permittatur.

§. XLI.

Equidem domini effectus naturalis x) est pote- ftas alienandi, neque poterit facile reipublica con- cipi, ubi omnes alienationes y) poffint prohiberi. Sed uti tamen ifte effectus naturalis alias ex variis rationi- bus in republica impediri non fine regulis prudentiæ folet, z) ita eo cafu communiter diftinguitur inter diverfa bonorum genera, v. gr. ut in mobilibus vel acquifitis bonis alienatio concedatur, in immobilibus vero, aut hereditariis & paternis eadem fit interd- ctâ. a)

x) Do-

- x) Domini enim essentia proprietas est; proprietas vero est potestas utendi re pro lubitu cum exclusione alterius; potestas pro lubitu utendi infert etiam potestatem perdeadi, alienandi &c.
- y) Potissimum rerum fungibilium, quæ abundant, & tamen servando servari nequeunt, item quarum usu valde indigent alii homines: e. gr. fructum ex hortis & agris.
- z) Vide Sandii tractatum de prohibita rerum alienatione, & exinde excerpta Huberi *in post. ad Inst. tit. quibus alienare licet vel non.*
- a) Distinctiones hæc receptæ erant Hebræis, Lacedæmoniis, Veteribus Germanis, & hodiernum intuitu bonorum feudaliū nobilitati Germanicæ, intuitu allodialium Hamburgensibus & Lubecensibus &c.

§. XLII.

*Negatur
questio.*

Nolumus eo procedere, ut dicamus, 'respublicas' in quibus liberior rerum inter vivos alienatio permittitur, sine adhibita illa bonorum distinctione esse peiores illis, qui eas usurpant; id tamen asserere non veremur, respublicas, quæ per distinctiones illas aut similes potestatem alienandi limitant, esse (cæteris tamen paribus, & si a reliquis etiam prudentiæ regulis regimen non aberret) meliores & prudentiores prioribus. b)

- b) Id intendo, etsi videatur, si obiter rem adspicias, esse indifferens, utrum libertas alienandi sit laxior vel arctior, re tamen accuratius pensitata secundum naturam generis humani, laudabilius esse & communiter utilius, si non liceat pro lubitu res alienare.

§. XLIII.

Nam per istam (prohibitam rerum alienationem magis conservatur æqualitas civium, c) ac sic aliquo

liquo modo impeditur noxia Reipublicæ distinctio hominum in divites & pauperes, d) & hinc propullulans autem saltem valde excitata cupiditas luxuriæ, violentiæ, fraudem, æmulationum e) &c.

c) Eadem intendebat maxime Lycurgus prohibita sortis assignate alienatione: vide *Plutarchum in Lyugo*. Conf. *Platonem* loco supra § 37. citato. Intendebat eandem & *Moses*, unde & tempore *Jubilæi* omnes res immobiles alienatæ redibant ad *Dominos* pristinos. Eadem etiam ratio est veterum *Germanorum*. *Tacitus cap. 26. Agri pro numero cultorum ab universis per vices (aut potius vicos) occupantur, quos mox inter se secundum dignationem partiuntur. Facilitatem partiendi camporum spatia præstanti Arva per annos mutant, & superest ager. Nec enim cum ubertate & amplitudine soli labore contendunt, ut pomaria conferant, & prata separent, & hortos rigent. Sole terra seges imperatur. Et cap. 5. Argentum & aurum prohi an irati Dii negaverim, dubio &c. Interiores simplicius & antiquius permutatione mercium utuntur: &c. Argentum (proximi) magis quam aurum sequuntur, nulla affectione animi, sed quia numerus argenteorum facilius usus est, promiscua ac vilia mercantibus.*

d) Ubi æqualitas possessionum, ibi nemo abundat, nemo defectum patitur, sive multa habeant singuli, sive pauca, modo tamen sufficientia. *Divites enim dicuntur, qui plus possident quam opus est; pauperes qui minus. Divites vero semper pauciores in republica quam pauperes.* Ergo ubi nulli divites, ibi etiam nulli sunt pauperes. Ubi multi divites, ibi longe major miseria plurium pauperum.

e) Sine *Cerere & Bacho* friget *Venus*. Sine divitiis frigent *Ceres & Bachus*. *Divites luxuriantes irritant etiam luxuriam pauperum. Æqualium porro nulla æmulatio, sed inæqualium. Ergo divitiæ etiam æmulationem pariunt*

E

riunt

riunt: Emulationem fraus & violentia presso pede sequuntur.

§. XLIV.

Quodsi exemplis magis delectariis, quam rationibus nudis: Præferenda Lycurgi republica Laconica, institutis Solonis: *f*) Germani præferendi Romanis; *g*) omnibus istis Mosaica Respublica, quæ Deum ipsum autorem agnoscit, haud dubiæ præferenda. *h*) At & Ebraei, Lacones, & Germani usurparunt restrictam magis alienandi potestatem, quam liberam.

f) Etsi comparationes omnes sint demonstratu difficiliore; cum nihil sit, quod non sua commoda habeat & incommoda; Etsi enim non distiteamur multa esse in institutis Lycurgi maxime vituperanda de quibus vide *Celeberr. Bælium in Diction. Critico sub Lycurgo*, præferenda tamen ea ex principiis prudentiæ civilis esse legibus solonis facile patebit conferenti utrasque, & legenti præter autores *supra ad §. 38.* citatos, Plutarchum *in comparatione Numæ & Lycurgi*, Xenophontem *integris tractatibus de Rep. Lacedæmoniorum & Atheniensium*, Anonymum Gallum, *de Lacedæmone antiqua & hodierna*, Dn. Præsid. *de contentione morum cum jure scripio §. 37.* Præcipuis notandum, populum Lacedæmoniorum per 500. annos, quamdiu secundum Leges Lycurgi vixerunt, gloriose & beate vixisse.

g) Ista quidem assertio valde videbitur paradoxa plerisque, qui tantum non ubique Romanos mortalium cordatissimos prædicant, & quibus Germania antiqua pariter ac moderna forder. Sed alia longe erat mens cordatissimi Romanorum. Taciti, qui cum nullum alium in finem librum de moribus Germanorum scripserit, quem ut Germanos cum Romanis compararet, in plurimis locis expresse, in singulis

fere

fere paginis tacite Germanorum mores & instituta præfert institutis Romanorum.

h) Institutionem Reipublicæ, a Mose jussu divino formatæ, fuisse sapientissimam non tantum cum Judæis credimus ob auctoritatem scripturæ sacræ, sed & idem ex principis firmis prudentiæ civilis ad oculum monstrari potest, partim considerando structuram ipsam in se, partim comparando rempublicam Mosaicam cum aliis Rebuspublicis, quod latius ostendit Dn. Præses in *lectionibus privatis de prudentia Legislatoria* c. 8. & 9. ac simul refutavit objectionis Spinozæ, in *Tractatu Theologico-Politico* c. 17. intendentis probare, quasi ex intentione & proposito Dei & propter ordinationem & structuram Reipublicæ Judaicæ necessarias ob causas legibus ipsis adscribendas non potuerit diu durare, sed fato magis quam rationi imputari debeat, quod tamdiu duraverit. Adde *Joseph. lib. 2. contra Apion. f. m. 860. seq. Fleurius de moribus Israelitarum; doctiss. Jaguelorium de existentia Dei dissert. 3. cap. 7. 8. 9. 10.*

§. XLV.

Porro si utilitas reipublicæ est limitare alienationes inter vivos, quam eorum libertatem civibus indulgere, sua sponte sequitur etiam, multo magis utile esse reipublicæ, libertate majore alienandi inter vivos concessa, non tamen concedere testamenti factionem tanquam plane adversam naturæ domini sibi relicta, nisi ostendatur a dissentientibus peculiaris utilitas, quæ legislatore suadere possit hanc concessionem.

§. XLVI.

Ergo videamus, quid hic afferri soleat communiter ab eruditis & celeberrimis viris. *Gravissima* respondeatur rationibus aliter cunctur statuentiū.

cuntur fuisse rationes, ob quas successio testamentaria multis magis placuerit quam illa qua morti propinqui bona sua ipsi inter heredes distribuerebant. Scilicet improvise sepe fato homines obruuntur, aut a suis disstrabuntur, ut supremam voluntatem exprimendi spatium & occasio sit. i)

i) Pfend. IV. 10. 6.

§. XLVII.

Tolerarem hanc objectionem, β , qui ea utuntur, defendissent, testamentifactionem ex jure naturæ & natura dominiî fluere. Nunc, cum id recte nobiscum negent, ratio illa pro gravissima venditari non potest: Sæpe obruuntur homines improvisâ morte ut inter vivos distributionem inter heredes proximos non possint expedire, ergo inveniendus fuit modus naturæ dominiî repugnans & heredes legitimos excludere valens.

§. XLIX.

Unde facile ruit, quod sequitur: *Convenientius fuisse judicatum, ut animo sereno atque integro per otium quis de rebus suis disponderet potius, quam cum extremis jam admotus trepidaret, aut vi morbi concussa mens langueret. Uti enim hæc dispositio animo integro & sereno etiam poterat fieri, cum quis morti vicinus distribuere bona, ita longe convenientius fuerat cum natura dominiî & studio sapientiæ ac virtutis, etiam si alter casus timeretur, dispositionem de rebus suis relinquere curæ legislatoris.*

§. XLIX.

Subjicitur: *quin & utilissimum erat, ut quis ad ultimum usque spiritum dominus rerum suarum maneret, ac nemini tale jus in illa concederet, quod non quovis tempore posset circa incommodum revocare, mutantibus sese heredum meritis,*

SUCCESSIONIS TESTAMENTARIÆ

37

meritis, aut nostra inclinazione. *Sirac. XXXIII. 20.* Sed
& ad hæc non difficulter respondetur.

§. L.

Utilitas illa forte imaginaria est. Retineat sane ad ultimum spiritum de bonis suis quæcunque quis velit. Quis enim cogit alienare? At inclinationi hominum sæpe varianti ita favere, ut contra naturam juris ei quid indulgeatur, id utile generi humano non est; dum inclinationes sæpe variantes stulti potius quam sapientis animi indicium sint, & indulgentia ista vitium hoc magis nutriat, quam extinguat.

§. LI.

Et quid si heres ille merita mutet post mortem tuam? Quid si tanta ejus merita non sint, ut putas, sed adulationes, superstitiosæ persuasiones, hereditationes? &c.

§. LII.

Ergo hæc meditatio potius nobis suppeditat in-
dicare veros fontes inductorum testamentorum. *Veri fontes inducto-*
Ambitio inanis & avaritia eadem pepererunt. Volu-
ptati deditus de testamento ita non est sollicitus, ut *rum testa-*
communi proverbio id apud Germanos ansam dede-
rit. Honestum & generosum honoris desiderium lau-
dis meritum non differt ad ultimum vitæ exitum, sed *mentorum.*
honestis & liberalibus actionibus vivens suavi laudabili-
um actionum odore fruitur. At avarus quamdiu vi-
tæ spem habet bona sua sibi conservare studet, iisque
heredipetas tanquam hamo allicit ad beneficia exhiben-
da. Moribundus autem testamenti faciendi cupidus
est, partim ut heredes ab intestato debita successione
fraudet, partim, ut post mortem testamento suo lau-
des, quas vivus nullo beneficio meruit, caperet. Hi

E 3

sunt

sunt, quorum inclinatio maxime varians est, & quorum gratia celeriter excidunt, qui eorum hereditatem jam pene devoraverant spe inani ac fallaci.

§. LIII.

Sed & stolide ambitiosus vindictæ causa testamentifactionem desiderat, ut ob levisimas injurias aut denegata beneficia injuste petita heredes legitimos exheredet vel prætereat.

§. LIV.

Non observati a Cicerone. Quæ cum ita sint, quis intelligit, Ciceronem non recte penetrasse negotiorum humanorum origines, dum testamenta ex affectione orta esse asserit, l) nisi per affectionem forte talem intelligit, quæ rectæ rationi est adversa.

l) Cicero III. de senibus c. 20.

§. LV.

Et Seneca. Quin & Seneca, diligentissimus alias naturæ humanae, scrutator, moribus patriis deceprus valde erravit, dum testamenta gratitudinis aut beneficentiæ causa fieri solere incautus provinciavit. m)

m) Ita enim de-benef. lib. 4. c. 11. Quin & cum ipso vite in fine constitimus, cum testamentum ordinamus, non beneficia nobis nihil profutura dividimus? Quantum temporis consumitur, quamdiu secreto agitur, quantum & quibus demus? Quid enim interest, quibus demus a nullis receptari? Atqui nunquam diligentius damus, nunquam magis judicia nostra corquemus, quam ubi remotis utilitatibus solum beneficium ante oculos stetit: tamdiu officiorum mali judices, quamdiu illa depravat spes ac metus, ac inertissimum vitium, voluptas. Ubi mors interclusit omnia, & ad ferendam sententiam incorruptum judicem (id est, glossatore Lipsio, nos ipsos, sed

ab

ab affectibus jam purgatos) misit, querimus dignissimos, quibus nostra tradamus: nec quicquam cura sanctiore componimus, quam quod ad nos non pertinet. Vere hoc ultimum sed quod facile retorqueri potest. Quomodo enim sancta cura & iudicium incorruptum esse potest, de eo disponens, quod ad nos non pertinet? Idem iudicandam de altero ejus loco *ibid.* c. 22. Quid est, quod grati velimus esse cum morimur? Quare singulorum perpendamus officia? quare id agamus in omnem vitam nostram, memoria decurrente, ne ejus officii videamur oblitii? Nihil jam superest, quo sceleris porrigatur. In illo tamen cardine positi abire e rebus humanis quam gratissimi volumus.

§. LVI.

Non cogitavit profecto Seneca stultas sapissime esse moribundorum cogitationes. n) Non cogitavit legem Fufiam Caniniam. Alias non dixisset, quod incorruptam sit testatorum iudicium, & omni spe destitutum.

n) Pertinet huc elegans locus Franc. Balduini in proleoria ad titulum *Inst. de testamentis ordinandis*. Quidam parum admodum testamentis esse irribuendum sensere, tum, quod testator non tam de rebus suis, quam alienis, utpote post ejus mortem ad alium pertinentibus, sollicitus esse videatur: tum quod sepe delirent animam agentes, nec sanus plerumque eorum sit iudicium, quos imminenti mortis terror percussit, aut morbus divexat. Certe non latuit Justinianum, quid paterentur homines ὑπὸ τῆς ἐν τῷ Δικαιῶν ταραχῆς σφοδρῶς, ut ipse loquitur in *Novella 18*. Et vulgato proverbio notata sunt egræ somnia. Idque Platonem movit, ut libro undecimo de Legibus non probaret eos, qui tam curiose observant nutus omnes morientium, & eorum voluntatem, que non raro destitui solet ratione. Adde Paulum quidam in suo *ff. de condit. instis*.

§. LVII.

*Neque te-
stamentis
semel in-
troducitis
ubique qua-
rendi.*

Loquimur autem de eo, quod plerumque fieri so-
let, talia enim spectanda esse in legibus ferendis, non
ca, quæ semel aut bis fiunt, ex regulis prudentiæ civi-
lis monuit Theophrastus. a) At ubi semel introducta
est testamentifactio, nolumus nostram sententiam eo
torqueri, ac si statuamus, omnes qui testamenta faci-
unt per avaritiam aut insanam ambitionem ad conden-
da ea fuisse impulsos. Jam enim supra monitum est,
lege naturæ non prohiberi testamenti factionem. Ta-
lia vero, etsi vitiosum sit aut imprudens eorum ini-
tium, postquam semel introducta sunt, poterit & sa-
piens communes mores sequendo, sine nota stultitiæ
agere. b)

a) l. 6. ff. de LL.

b) Ita e. g. in se indifferens est, quo vestiendi genere homo
utatur. Interim nullum est dubium variationes vestium
plurimas oriri vel ex stultitia, vel ex superbia, vel ex aliis
causis non laudabilibus. Uti igitur sapiens cavet, ne ex e-
jusmodi causis primus vel inter primos novo vestiendi mo-
do utatur, ita eo semel communiter recepto, non solum
licite uti potest, sed etiam absque nota singularis stultitiæ
sub larva sapientiæ se occultare volentis, vetustiore sed non
amplius recepto genere uti nequit. Unde simul patet ratio,
cur sapiens ubi testamenta introducta sunt, non similiter
teneatur testamenta facere, sed saltem facere possit, &
non possit, quia nimirum nusquam modus testandi est u-
niversaliter receptus, uti quandoque novus modus vesti-
endi.

§. LVIII.

Hinc facile removeri potest subjectio, si quis for-
te nobis opponere velit, etiam sapientes viros & Phi-
loso-

Iosophorum Procures testamenta condidisse c) adeoque non præsumendum esse, quod imprudens sit testamentorum inventio. Ut taceam, etiam Philosophos fuisse homines, nec commendanda esse eorum facta sine discrimine. d) Unde mererentur testamentalia peculiarem dissertationem & commentationem. e)

- c) Multorum testamenta refert Diogenes Laertius *de vitis Philosophorum*, Arcefilai, libro 4. Aristotelis, Theophrasti, Stratonis, Lyconis, libro 5. Epicuri libro 10. Occasionem nobis ad hanc meditationem dedit inspectio, quamvis tardior dissertationis Dn. Cocceji *de Testamentis Principum Sect. I.* & Dissertationis Dn. Hertii, *de Socialitate primo juris naturalis principio Sect. 3. §. 20.* Non disteri autem possumus, nos valde gavisos esse, cum videremus, Illustrrem Coccejum ibidem jam factus demonstrasse primam dissertationis hujus assertionem, quod Testamentifactio nequaquam ex Jure naturæ oriatur, unde ex ista Sectione multa peti possunt, superius dicta illustrantia & confirmantia, item respondentia ad alias objectiones. Ita dum ibi § 1. & 21. docetur, testamentum denotare negotium, quo estator solus & sine consensu heredis disponit, novum suppeditatur argumentum ostendi, quod Grotius non recte definiverit testamentum: § 9 & 10. confirmatur doctrina nostra, quod donatio mortis causa non sit vera species ultimæ voluntatis: §. 20. novum argumentum suppeditat, quod testamentum non habeat originem ex jure naturali, quia omnes modi, quibus unius factio acquirimus, sint ex jure civili, item §. 26. quod Testamentaria meris fictionibus absolvantur & sustineantur: §. 34. ostenditur, rationem Puffendorffii non quadrare, quod veteres solliciti fuerint, suos juramento ad ultima mandata observanda adstringere, quo ipso illustratur doctrina, quam posuimus § 26. §. 30. defenditur.

ditur, quod negata testamentificationes origine ex jure naturæ, non corruat successio ab intestato, quod idem ostendimus supra §. 13.

- d) Adde quod hi Philosophi post Solonem vixerint, & vel Athenienses fuerint, vel Athenis studiis operam dederint, ac sic moribus Atheniensium fuerint imbuti. Quæ observatio ad id usum habet, si quis ex hisce testamentis forte argumentari velit, quod Testamenta, si non juris naturæ, tamen Juris Gentium sint, & ab alijs etiam gentibus quam Atheniensibus usurpata.
- e) Sic Testamenta Julii Cæsaris, Augusti, & Tiberii singulis dissertationibus erudite exposuit J. C. Belgæ Zacharias Huberus. Præ his vero omnibus singularem & commendationem & commentationem meretur singulare plane & dissertationem hanc nostram valde illustrans testamentum Pithoci J. C. quod legitur initio novissimarum editionum Juris Canonici.

§. LIX.

*Testamenti
faciliorem
esse Reipublicam
noxiam.*

His notatis facile ostendi potest, non deesse etiam rationes, f) quibus probari possit, testamentificationem non solum parum utilitatis asserre reipublicæ, g) sed & eidem esse valde noxiam; puta quod det occasionem fraudibus, iquod sæpe ægre fiat pauperibus, quod similitates ac odia alantur, & exercitentur &c.

- f) Non poterit melius hoc argumentum demonstrari, quam si expendantur progressus successiois testamentariæ apud Romanos, & leges occasione testamentificationis subinde lata, quod tamen argumentum alijs discutendum relinquo. Interim thesin hic positam illustrabit discursus Dn. Hertii *Elem. Prudent. Civil. Part. 2. Sect. 2. §. 53. Testamentis sæpe ægre sit pauperibus, quando opulenti frequentius voluntur donis, quam pauperes, & pauperem ipsi propinqui odere, juxta verissimam Salomonis gnomen, Proverb. XIV. 20. Porro, ubi*

*ro, ubi nullus testamentorum est usus, absunt orbitatis pre-
cia, quod de Germanis Tacitus testatur, tacite perstringens
Romanos, apud quos ea erant effusissima. Cicero paradox. 5.
An eorum servitus dubia est, qui cupiditate peculii nullam
conditionem recusant duræ servitutis? hereditatis spes quid
iniquitatis inferviendo non susceperit? quem nutum locu-
pletis senis non observat? loquitur ad voluptatem, quicquid
denuntiatur est, facit, assentatur, alfidet, munerat, mira-
tur. Tales scite depingit Horatius 2. sat. 5. Plautus in mi-
lite act. 3. & in Clericis Hieron. ad Nepot. Postremo expe-
riencia docet, testamentis incendi aliqui odia ac similitates
inter preteritos, institutos, atque legatorios. Add. Piccart.
& Meyer ad 5. Pol. 9. &c. Et hæc causæ aliæque valent ma-
xime in oligarchiis & Democratiis, quibus interim ab illa
immodica testandi licentia accersitum observavit Aristoteles
II. Pol. 7. & 9. cui junge Bodinum 5. de Rep. 2. alia addu-
centem exempla. Quod Civitates in Germania libere, quæ
policratico utuntur regimine, animadvertent, usum tes-
tamentorum prudentissime coarctantes. Addatur de Danis
c. 2. X. de consuetud. de Polonis Sprenger in perspicill. orb.
Christi. pag. 99. de Gelbis Fridericus a Sande descript. Gel-
rie. In regnis fateor, hujus generis legibus non adeo esse
opus.*

- g) Dico Reipublicæ in genere, non distinguens an sit monar-
chia, an alterius formæ: Et ingenue fateor, me rationem
non perspicere, cur eruditissimus Autor loci modo excer-
pti hic differentiam faciat.

§. LX.

Unde non mirandum, quod apud Lacedæmonios,
quamprimum libera testamentifactio fuit introducta,
simul quoque magna civitatis conversio orta fuerit, si
modo de factio distinctius constaret. h)

- h) Allegat equidem eam in rem Bodinus d. lib. 5. c. 2. 833.
factum Ephori cujusdam, apud Lacedæmonios, qui in

odium filii primogeniti, cui legitimamagri partem eripere cuperet, legem testamentariam pertulerit qua quippe omnia bona legare fuerit permiffum. Sed Bodinus ibi præter morem non laudat autorem, unde id hauserit. Inveni tamen eam hiftoriam apud Alex ab Alexandro *Gen. Dier. lib. 6. cap. 10. p. m. 537.* qui Ephorum illum Ephialtem nominat, fed tamen de eventu hujus legis nihil memorat. Francisc. Baldainus *ad l. 26. XII. T. bb. f. m. 70.* hominem illum vocat Epitadem dicitque, populum ab eo initio fuiffe deceptum, quod fraudem non fenferit, poftea iniqua ejus intentione perfpecta legem fuiffe antiquatam. Sed nec hic tamen fontes hujus hiftoriae oftendit, nec rem apud Lacedæmonios elle geftam memorat, fed faltem Græcum vocat. Et fi Ephialtes id fecit, major fufpicio, factum elle apud Athenienfes. Sane enim memoratur Ephialtes qui leges Solonis in Prytaneum & forum deduxerit. *vid. Meurf. in Solone cap. 24.*

§. LXI.

*Romano-
rum testa-
menti fa-
ctio unde?*

Simul vero patet, quid sentiendum fit de lege XII. Tabb. testamentificationem liberam Romanis concedente. *i)* Sive enim tum primum testamentificationem ex legibus Solonis tranftulerint in Rempublicam fuam, *l)* five faltem fub prætextu legis illius testamentificationes antea receptas *m)* ad testamenta improprie dicta *n)* referendas extenderint, facile patebit ex hætenus dictis, quod ea concessio non deducenda fit ex æquitate naturali, *o)* fed quod eam ex aftuta quadam & non laudanda ratione ftatus *p)* promulgaverint, ut adeo non immerito inter leges acerbas, nimis duras, & agreftes eam retulerit Alexander ab Alexandro. *q)*

i) l. 120. de V. S.

l) Con-

SUCCESSIONIS TESTAMENTARIAE. 45

l) Constat Romanos Leges XII. Tabularum potissimum ab Atheniensibus petiisse, & legatos suos ut leges Solonis describerent, Athenas misisse *Livius lib. 3. Aurel. Viſi. de viris illust. cap. 21. Augustinus de civitate Dei lib. 2. cap. 16.* Attulerunt vero leges non solum ab Atheniensibus sed & ex Græcis Italicæ urbibus. *Dion. Halic. lib. 10. p. m. 684.* Igitur & communiter testamentifatio ab Interpretibus Juris Romani ex Lege XII. Tabularum derivatur, provocantibus iis *ad d. l. 120. de V. S.* certe antiquioris originis non facientibus mentionem. Et ex hac ratione legem illam Decemviralem de testamentis a Solone acceptam esse asserit. *Bodinus de Rep. lib. 5. c. 2. p. m. 833.* cum tamen ingens inter legem Solonis & legem Decemviralem sit differentia, Solone testamentifactionem non concedente ei, qui liberos habebat contra Romanis etiam illis id indulgentibus, cuius rationem Franc. Balduinus quærit in patria potestate Romanorum *ad l. 26. XII. Tabb. f. m. 70.* Adde, quod Romani non sic exceperint blanditias & fraudulentas persuasiones. *vid. Dn. Præsid. Dissert. de injusto jure Hereditariorum.*

m) Sunt qui ante legem XII. Tabularum recepta fuisse Romanis testamenta, quæ fiebant in calatis comitiis, & quæ in procinctu condebantur, statuant, & per legem XII. Tabularum introductam esse testamentifactionem per æs & libram. *Huber. Digress. lib. 4. c. 30. Resinus Antiquit. Rom. lib. 8. p. m. 1267.* imo Franciscus Balduinus *ad l. 26. 12. Tabb. ab initio secure asserit sed absque autore, Romanos etiam testamentis scriptis usos esse ante legem XII. Tabb.* Sed res valde dubia, neque hic expedienda. Mirum, quod testamenti alicujus in calatis comitiis facti ante legem XII. Tabul. aut saltem juris faciendi, nullus historicus faciat mentionem. Et qui talia asserunt, ad nullum autorem provocant, nec rationem quidem asserti dant, unde facile

conjecturatur, illam assertionem non aliunde provenire, quam quod sibi persuaserint, testamenta esse juris naturæ & Gentium uti de Hubero & Baldaino id constat. Rosinus quidem, dum docet, in lege XII. Tabularum, *ubi de Testamentis agatur*, mentionem fieri libripendis, ad Gellium provocat *lib. 15. Noct. Att. c. 13.* sed Gellius ne verbum quidem de testamentis. Interim non dissimulandum, quod Plutarchas in Coriolano (Huberus & in digressionibus & in prælectionibus perperam Camillum Plutarchi citat,) diserte dicat, illo tempore testamenta in procinctu jam fuisse in usu, quod conjecturam suppeditat, etiam testamenta, quæ calatis comitiis fiebant, in usu fuisse, & regulam quasi testamentificationis fuisse, testamenta in procinctu autem obtinuisse instar exceptionis. Denique, si probatum sit, non esse verosimile, quod testamenta per as & libram fuerint in usu ante Leges Decenvirales, verosimile etiam erit, hunc testandi modum per Decem viros esse introductum. Sed de his alius viderit.

- n) Nam testamenta, quæ fiebant calatis comitiis, non valebant ex voluntate testatoris, sed ex consensu & approbatione speciali populi, neque revocari poterant pro libitu extra comitia.
- o) Deducunt, fere, qui testamenta in genere dicunt esse juris naturæ & Gentium.
- p) Non est a vero absimile, si quis consideret, litigia procerum & plebis ante hanc legum lationem, quod hæc lex lata sit in fraudem plebis, & ut ei ægre fieret. Rem fufius explicat Bodinus *d. l. p. 832.* qui tamen quædam misfecit, quæ demum post leges XII. Tabb. Romæ gesta sunt, ad quæ pertinet quæ de Lege Sempronia memorat. *Tacitus lib. 3. Annal. Ant. Augustinus de LL. & Scis sub hac lege.*
- q) *Dier. gen. lib. 6. c. 10. in fine.*

§. LXII.

Igitur non Juri Naturæ & Gentium sed unico juri Romano originem debet, quæ hodie inter Gentes Europæas obtinet, testamenti factio. Unde necesse erit dediscere commune brocardicon, quod tantum non ubique in scholis inculcatur, favorem esse causam testamentorum, utpote, si nimis crude, ut fieri solet, explicetur, & dictantini recte rationis, & etiam ipsi juris Romani principiis, antiquioribus certe, valde adversum. Sed ista quidem alius forte expediet. Mihi sufficiat ostendisse originem successionis testamentariæ, eamque a communi errore vindicasse.

§. LXIII.

Non tamen putabis, hanc doctrinam nostram sterilem esse, & ad speculationes inanes pertinere. Cum enim ex communi errore ipse Justinianus multa in materia testamentorum contra civilis prudentiæ regulas innovaverit; cum sub illo pio prætextu juris naturalis Clerus Pontificius hereditationes suas & favorem pseudo piarum causarum palliaverit, ac totius Europæ divitias in maximum damnum utilitatis publicæ ad se rapuerit; cum pragmatici ex illa falsa hypothese non solum textus juris contorte exposuerint, ac responsa in favorem hereditatarum dando & ipsi cum damno reipublicæ immensas divitias captaverint; cum sub isto pseudo-pio prætextu testamentificationes Romanæ etiam Germanicæ se insinuaverint, & hujus juris mixtura cum Jure Canonico & moribus doctrinam de testamentis & eorum jure incertissimam reddiderit; cum illi, qui de testamentis Principum & controversiis inde oriundis agunt, ex isto errore multas conclusiones

*Conclusio,
falsum esse
quod testa-
mentorum
causa fit
favorabilis.*

*Utu Differ-
tationis
theoreticus
& practicus*

48 DISP. JURID. DE ORIGINE SUCC. TESTAM.
fiones in favorem heredum injustorum deducere solent,
cum denique ii, veritatem aliquo modo ex longinquo
quasi vident, statim in alterum extremum labi
consueverint, & testamentorum abrogationem acsi
testamenta juri naturæ repugnent, suadeant, &c. patet,
materia hujus maximum esse usum non solum in theoria
juris, sed & in praxi.

F I N I S.

Halle Diss. 1705
(T-Z)

ULB Halle

3

001 923 900

Sb

Inches

Centimetres

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

Pri. 55. Num. 11.

8

1205 246

DISPUTATIO INAUGURALIS
 DE
 ORIGINE
 SUCCESSIONIS
 TESTAMENTARIÆ

P. 287.

Quam

IN ILLUSTRIS ACADEMIA FRIDERICIANA,
 RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
 SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. FRIDERICO WIL-
 HELMO,

REGNI BORUSSICI, ELECTORATUS BRANDEN-
 BURGICI ET PROVINCIARUM HEREDE, & reliqua,

PRAESIDE

DN. CHRISTIANO THOMASIO,

JCTO, S. REG. MAJ. BORUSS. CONSIL. PROFESS.
 PUBL. ET FACULT. JURID. p. t. DECANO,

PRO LICENTIA

Summos in utroque Jure honores & privilegia Docto-
 ralia ritè capeffendi,

Ad d. XV. Aprilis MDCCV. H. L. Q. C.

Solenniter defendet

CHRISTOPH HEINRICH BESSEL,

Mind.

Typis CHRISTOPH. ANDREAE ZITLERI, Acad. Typogr.

